

EL LLENGUATGE

Sempre

Mots adverbials com és ara *sempre* o *mai*, que ens pot parèixer que només són usats amb el valor de caràcter absolut o categòric amb què automàticament, i unànimement, els associem, han adquirit en realitat, amb l'ús de l'idioma, uns valors més matisats, de definició més difícil i sovint omesa o incompleta en les gramàtiques i els diccionaris, que només ens revela un examen atent de la llengua real, tant en la seva manifestació escrita com oral.

Observem, així, que el Diccionari Fabra ja admet per a *sempre*, a més del seu valor adverbial, de caràcter absolut —«en tot o qualsevol temps»—, un significat secundari, d'un cert valor conjuncional, equivalent a *en tot cas*, i que il·lustra amb l'exemple *Pot haver tingut grans pèrdues; però sempre tindrà encara aquells seus vint mil duros*. Cal advertir que el mateix Diccionari Fabra no recull —al mot «cas»— aquesta expressió *en tot cas* amb la qual defineix aquest significat secundari de *sempre*, però que no deixem de trobar-la-hi usada regularment, així com en d'altres textos de Fabra, no amb el valor amb què era usada en la llengua medieval, sinó amb el que té habitualment en la llengua moderna —que alguns preceptistes, emparant-se en l'ús clàssic, no admeten—, equivalent a *sigui com vulgui* o *sigui com sigui*. La Gran Enciclopèdia Catalana, que en la definició que ara ens ocupa de l'adverbi *sempre*, i en la seva exemplificació, segueix el Fabra, recull ja la locució *en tot cas*, per a la definició de la qual proposa l'equivalència amb *passi el que passi*, arribant a l'exemple *En tot cas telefoneu-li*.

Però el valor amb què arriba a ésser usat *sempre* ultrapassa, ens sembla, el que correspon a la definició i a l'exemple del Fabra i de l'Enciclopèdia. És corrent de dir *Fes-ho a màquina: sempre en faràs més via* o *Diguem un altre exemple: sempre es veurà més clar*, en què *sempre* ve a significar «si així s'esdevé», «si es produeix aquesta circumstància». L'exemple següent és de Narcís Oller (*La febre d'or*): *Doncs deixi'm tancar: sempre parlarem amb més llibertat*. Amb aquest mateix valor de *sempre* podem usar també el seu antònim, l'adverbi *mai*, en oracions negatives. No hem sabut trobar cap indicació sobre aquest ús de *mai* a cap gramàtica ni diccionari, però sembla evident la seva legitimitat en frases com *Tanqueu els finestrons: mai no hi haurà tant corrent d'aire* o *Agafa la bossa: mai no pesarà tant*.